

Навчання описових розповідей за картиною

Опанування рідної мови, рідного слова починається з раннього дитинства в сім'ї, серед близьких і рідних дитині людей. а вдосконалення її триває у дошкільних закладах, школі і впродовж усього життя. Кінцевою метою опанування рідною мовою в дошкільному віці є засвоєння її літературних норм і культури мовлення, культури спілкування рідною мовою.

Культура мовлення проявляється в таких його характеристиках: правильність, нормативність, адекватність, логічність, різноманітність, естетичність, чистота, доречність.

Навчально-мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку охоплює різні види говоріння/розповідання: бесіда, діалогізування, міркування, повідомлення тощо/ та слухання, які реалізуються на спеціально організованих заняттях з розвитку мовлення.

Одним із таких видів є заняття з картиною.

Картина – фактор розумового розвитку дитини, який розширює поле безпосереднього спостереження, розвиває естетичні почуття.

Мета: 1. Вправління у спостереженнях.

2. Заохочення інтелектуальних процесів: мислення, уяви, логічного судження.

3. Розвиток мови дитини.

В дошкільному навчальному закладі повинні бути серії картин, набори картинок, поштових та саморобних листівок, картинок у вигляді лото, кубиків та різних ігор.

Вимоги до картин і картинок:

1. Картина повинна бути графічно грамотно виконана і відповідати дійсності.
2. За своїм змістом повинна відповідати віку дітей і рівню їх розвитку.
3. Розглядати картину можна до тих пір, поки діти проявляють інтерес і увагу.

4. Виховання спостережливості і свідомого споглядання не повинно обмежуватись використанням лише самих картин.
 5. Картина виставляється дітям на дошці чи підставці прости світла. Діти сідають навколо неї півкругом.
 6. Заняття за картиною досягають мети лише при активному використанню вихователем і дітьми мовного спілкування.
- До кожної картини добирається за темою оповідання, вірш, загадка чи гра, залежно від віку дітей.

У молодшій групі здійснюється етап навчання розповідання за картиною. Діти цього віку не можуть дати самостійного зв'язного викладу. Мова їх носить характер діалогу з вихователем.

Основні завдання вихователя зводяться до:

1. Навчання дітей розглядати картину, формувати вміння помічати в ній саме основне.
2. Викликати в дітей інтерес до різних типів монологічного мовлення опису, оповідання, міркування. Готувати їх до самостійної відповіді. Учити давати на запитання вихователя зв'язну відповідь з двох-трьох речень за змістом картин.
3. Закріпити вміння складати спільні з вихователем коротенькі описові та сюжетні розповіді шляхом домовлення, повторення речень.

Структура заняття:

1. Вступна бесіда, мета якої виявити уявлення і знання дітей про те, що зображено на картині, викликати емоційний настрій перед сприйманням картин.
- Запитання повинні бути зрозумілі. Не завжди доцільно запитувати: а що це? а що тут? а що це намальовано? Запитання повинні підштовхувати дитину до повної відповіді. Наприклад, картина "Кішка з кошенятами": хто

намальований на картині? Що робить руде кошеня? Яка кішка-мама? Що вона робить?”

Іноді відповідей недостатньо для того, щоб дитини точно охарактеризувала якість, дії. Тоді необхідно уточнення, поради, підказка.

2. Після бесіди вихователь сам розповідає про намальоване на картині. Іноді можна використати художнє слово, оповідання, вірш, загадку. Використати ігрові прийоми. Наприклад: - вибери собі кошеня і розкажи про нього; - а що ми розкажемо кішці? Розглянути іграшку-тваринку і пов'язати з картиною: ”такий самий, як на картині, правда?”

Характерні особливості занять з дітьми молодшого віку:

1. Використання хороших та індивідуальних відповідей.
2. Обов'язкове використання емоційних та ігрових прийомів.
3. Використання літературних і художніх вставок.

Після заняття картина залишається в групі на декілька днів для того, щоб діти детально її розглянули, можливо щось помітять нове для себе, почнуть розповідати самостійно.

Заняття з дітьми раннього та молодшого віку. які погано говорять розпочинати з того, щоб закріпити зв'язок між предметом і словом, знаходженню дитиною предмета по слову. Дітям пропонують картинки знайомих предметів. Після того, коли вони почнуть зв'язувати предмет з його назвою, проводиться гра ”Знайди і принеси”.

Середня група:

Завдання: складати невеликі розповіді-описи за зразком та запитаннями вихователя. Спільно з вихователем складати сюжетні оповідання з п'яти-восьми речень за змістом картин.

Спочатку діти розповідають по запитаннях вихователя або всі разом з вихователем, або одна дитина з вихователем, називають характерні ознаки. У кінці заняття вихователь дає розповідь-зразок. Діти повторюють.

У кінці року, якщо діти навчилися розповідати за зразком, можна навчити складати свою розповідь, а також вести розповідь за планом. Наприклад: де гуляє дівчинка? У що вона грає? Що видно за деревами? І т.п.

Коли діти навчаються розповідати, необхідно вводити навчання розповідання за серіями картин/ об'єднання в єдине ціле всі картинки однієї серії, тому що тут дана послідовність дій від початку до кінця.

Старша група:

На заняттях з дітьми старшого віку ставлять різні завдання:

1. Учити правильно розуміти зміст картин.
2. Помічати перший і другий план.
3. Описувати об'єкти, їхній стан.
4. Виховувати почуття конкретно до кожної картини: любов до природи, повагу до професій і т.д.
5. Розуміти зображене, правильно розуміти задум художника.
6. Активізувати і розширювати словниковий запас, конкретно планувати нові слова, які необхідні запам'ятати дітям, або які необхідно закріпити.
7. Удосконалювати вміння складати детальні й цікаві розповіді-описи.
8. Учити складати оповідання/сюжетні розповіді/за однією картиною та серіями картин за аналогією до змісту сюжетної картини: додержувати структури сюжетної розповіді, зазначити місце і час дії, давати коротку характеристику діючих осіб.
9. Заохочувати виконувати під час розповіді нескладні творчі завдання: придумувати події, які передують зображеним на картині або є продовженням їх змісту, включати нові образи в знайомі літературні сюжети чи придумувати нові події з літературними персонажами.

Вимоги до розповіді дітей:

1. Точна передача сюжету.
2. Самостійність, образність, доцільність використання мовних засобів.

Види розповідей за картиною:

1. Описова розповідь предметної і сюжетної картини.
2. Описова розповідь пейзажної картини.
3. Розповідь за серіями картинок, де є початок, кульмінація і закінчення.
4. Серії картинок на гумористичні теми.

Приклад: розповідь за сюжетною картиною "Збирання врожаю".

Вступна бесіда: - де ми вчора були на екскурсії?

- що ми бачили на городі?
- як збирають врожай на городі?
- для чого збирають городину?

Розглядання картини: - яку пору року зображено на картині?

- де відбувається дія?
- що роблять дорослі?
- хто їм допомагає?
- куди складають городину?
- що з нею робитимуть?
- як працюють люди?
- як можна назвати картину?

Описування дітьми картини. Загадка про овочі. Вправа: "Склади речення"
/про овочі/. Закінчення заняття.

Удосконаленню вміння розповідати за серіями картин допомагають такі прийоми:

- складання колективної розповіді/ початок складає вихователь, а завершують діти/;
- починає одна дитина, продовжує інша;
- необхідно вчити дітей не лише бачити те, що зображено на картині, а й уявити те, що було і буде. Тому розповідь можуть складати колективно 3-4 дітей.

Одну і ту ж картину можна використовувати протягом року декілька разів, але ставити різні завдання, поступово їх ускладнюючи.

Коли діти добре самостійно навчилися складати розповіді можна пропонувати їм декілька знайомих картин і вибрати будь-яку, за якою дитина побажає скласти розповідь.

Необхідно вчити дітей бачити на картині не лише основне, а й деталі, передавати фон, пейзаж, стан природи, настрою і т.д. Вчити вводити у свою розповідь невеликі описи, над чим спостерігали під час екскурсій, прогулянок тощо.

Для кращого розуміння і виразу художнього задуму тієї чи іншої картини добре використати музику, поезію, що підкреслить зображене.

Допоможе сприйняти картину і такий методичний прийом: вихователь запитує дітей про те, який буває у них настрій, коли вони грають у сніжки, купаються у водоймі, коли захворів і інше. Подібні ситуації, які близькі до досвіду дітей, допоможуть їм до більш конкретного визначення головного у картині.

На початку та упродовж заняття вихователь може сказати декілька слів про художника, який написав картину.

Внаслідок такої роботи у дітей формується вміння правильно відчувати настрій картини, передавати його у своїй розповіді, розвивається зв'язне виразне мовлення.

Вихователь-методист

Г.Безділь